

Kungl. Vetenskapsakademien har till uppgift att främja vetenskaperna och stärka deras inflytande i samhället.
The Royal Swedish Academy of Sciences has as its aim to promote the sciences and strengthen their influence in society.

Stockholm 14 oktober 2009

Gunnar Öquist /al
Ständig sekreterare
Telefon: 08 - 673 95 02
E-post: gunnar.oquist@kva.se

Remissvar om betänkandet av Gåvoincitamentsutredningen "Skatteincitament för gåvor till forskning och ideell verksamhet"

Kungl. Vetenskapsakademien, som beretts tillfälle att yttra sig över Gåvoincitamentsutredningens betänkande "Skatteincitament för gåvor till forskning och ideell verksamhet" (SOU 2009:59), får med anledning härav anföra följande.

Forskning är en internationell verksamhet

Den svenska universitetsforskningen är av hög standard. I internationella jämförelser hävdar sig svensk universitetsforskning väl både vad gäller omfattning, vetenskaplig kvalitet, forskarutbildning och vetenskaplig bredd. Men för att bibehålla den svenska universitetsforskningen i den internationella frontlinjen och för att behålla bredden krävs inte bara goda forskare utan också finansiella resurser för universitet och forskargrupper.

I en alltmer globaliserad värld jämförs svenska forskare och svenska forskningsresultat med utländska forskare och deras resultat – men globaliseringen innebär också att svensk forskningspolitik jämförs med andra länders forskningspolitik. Kungl. Vetenskapsakademien (KVA) finner det därför anmärkningsvärt att Gåvoincitamentsutredningen inte rekommenderar en lagstiftning om skatteavdrag för donationer och gåvor riktat mot forskning såsom majoriteten av andra forskningsintensiva länder redan har. Praktiskt taget hela OECD-området uppmuntrar gåvor och donationer till forskning från privata givare, företag och andra organisationer genom avdrag vid inkomstbeskattningen. Enligt utredningens egen redovisning är det bara Sverige, Finland och Slovenien som inte ger fysiska personer rätt till skattelättnader vid gåvor till ideella organisationer. Redovisningen omfattar 17 av EU:s medlemsstater samt Norge, Schweiz, Kanada och USA.

Donationer stimulerar forskning

Knappt femton procent av forskningsmedlen till de svenska högskolorna och universiteten kommer idag från privata stiftelser, företag och privatpersoner vilket både är ett viktigt bidrag till forskarnas och universitetens ekonomi men också en möjlighet till fördjupade kontakter mellan forskarvärlden och andra delar av samhället. De flesta svenska universitet och högskolor har därför byggt upp administrativa avdelningar för att stödja det intresse och engagemang de möter för att ge donationer och gåvor riktade till forskning. Klart är dock att nuvarande skatteregler inte underlättar arbetet att öka den privata finansieringen även om intresset och engagemanget för gåvor är högst påtagligt.

Genom lämpligt utformade skatteavdrag kan staten öka värdet av privatpersoners bidrag. Den samhällsnyttan av en sådan ökning torde på sikt vara betydligt större än den offentliga kostnaden för subventionen (skatteförlusten för staten) – så har i alla fall andra länders politiska system bedömt frågan. Det finns studier, baserade på tidigare erfarenheter, som visar att den kostnad som en skattesubvention medför för statskassan mer än väl uppvägs av de fördelar som en privat forskningsfinansiering medför. Fördelarna är dels ekonomiska – mer pengar tillkommer troligen på sikt än vad reformen kostar i skatteförluster för staten – men de är också sociala och kulturella. En forskningsfinansiering som delvis har sin bas i privata insatser ger en mångsidigare och bredare kontakt mellan forskning och samhälle. Impulser från samhället i stort via enskilda givare, välgörande organisationer och företag kan snabbt förmedla signaler om väsentliga behov och frågor till forskningssamhället.

Det bör noteras att redan idag finns det vissa vägar för privata givare att minska skatteeffekterna. En privatperson som äger börsnoterade aktier kan idag skänka utdelningarna till skattebefriade ideella föreningar och stiftelser utan att själv behöva betala skatt. Det går också att skapa en stiftelse; en sådan är skattebefriad för inkomst av kapital om inkomsten används till forskning. Sverige har på den vägen gynnats av en rad stora donationer (ett exempel är Knut och Alice Wallenbergs stiftelse) som administrerats som forskningsstödjande stiftelser och deras betydelse för svensk forskning har varit – och är – mycket stor.

Utredningen föreslår ett system med mycket lågt satt takbelopp för skatteavdrag, kombinerat med ett administrativt krävande system med gåvobevis och kontrolluppgifter – vilket KVA finner dubbelt olämpligt. För det första är det de stora donationerna som är av avgörande betydelse för universiteten och forskningen. Det är hanteringen av dessa gåvor som i första hand behöver stimuleras och underlättas. För det andra bör hanteringen av mindre bidrag till insamlingsstiftelser, av typ Cancerfonden, fortsatt vara enkel att hantera för att inte belasta dessa organisationer med en avskräckande och tungskött administration.

Akademiens förslag

Grunden för det nuvarande skattesystemet är, som utredaren påpekar, att det skall vara enkelt och enhetligt. I detta ligger stor återhållsamhet med att tillåta olika former av avdrag och olika skattesatser får olika typer av inkomster. Den enkelheten bör bibehållas så långt som möjligt. Skattesystemet måste upplevas som vettigt – men när det gäller gåvor till ändamål som uppfattas som av stort samhällligt värde ses inte skattesystemet som rimligt. Dock finns det starka skäl för att vid förändring av ett sådant generellt skattesystem gå försiktigt fram och se om de samhällliga effekterna verkligen motsvarar och väl överstiger kostnaden för det offentliga i skatteminskning och därmed kan fullt ut motiveras. KVA menar därför att det finns starka skäl att initialt begränsa reformen till ett område där vinningarna enligt samlad internationell erfarenhet är stora, nämligen forskningsområdet. Om erfarenheterna från detta fält är goda kan senare andra områden övervägas, då förstås fortfarande med beaktande av de generella synpunkterna ovan.

Kungl. Vetenskapsakademien förordar mot denna bakgrund ett system där gåvor och donationer till forskning från fysiska personer får dras av med en fast procentsats från den slutliga skatten istället för avdrag från beskattningsbar inkomst. Av rättviseskäl finner KVA det angeläget att gåvor och bidrag från personer med små inkomster behandlas lika som bidrag från personer med stora inkomster och KVA anser därför att skatteavdragets storlek bör vara orelaterat till den aktuella inkomsten för den enskilde.

Avdragen skall tillåtas enbart för finansiella bidrag till forskning som riktas till godkända mottagare. En lista över sådana mottagare bör upprättas av Skatteverket och bör omfatta universitet och högskolor, både statliga och privata, forskningsinstitut som bedriver samhällligt angelägen forskning och teknisk utveckling, vetenskapliga akademier och privata organisationer (stiftelser, välgörande organisationer) som finansierar sådan forskning. Alternativt kan en mer generell regel om godkända bidragsmottagare införas genom lagstiftning.

Vad gäller juridiska personer (företag och andra) bör en återgång ske till tidigare mer generös skrivning och tolkning av avdragsreglerna. Alla bidrag till universitetet och högskolor bör vara avdragsgilla. Vad gäller andra motsvarande forskande och forskningsstödjande organisationer (välgörande organisationer, stiftelser etc.) bör avdragsrätt prövas genom ett ansökningsförfarande där Skatteverket använder sig av vetenskapligt kompetenta fackorgan för granskningen, t ex Vetenskapsrådet och Vinnova.

Akademiens slutsats gällande betänkandet ”Skatteincitament för gåvor till forskning och ideell verksamhet”

Till skillnad från utredaren, som paradoxalt nog efter att ha presenterat sitt förslag motsäger förslaget och ”avråder från skattelagstiftning som syftar till att stimulera gåvor till forskning och ideell verksamhet”, tillråder KVA en ny lagstiftning som stimulerar fler personer och företag att

engagera sig i forskningen genom att skänka pengar till universitet, högskolor och ideella verksamheter.

Mot bakgrund av ovanstående förordar därför Kungl. Vetenskapsakademien:

– att fysisk person, som lämnar finansiellt bidrag för forskning till godkända lärosäten och organisationer enligt fastställd lista, bör medges rätt att mot slutlig skatt avräkna ett belopp motsvarande en given procentsats av gåvan;

– att juridiska personer, som lämnar bidrag för forskning till lärosäten och organisationer enligt samma lista, bör medges rätt till skatteavdrag från inkomst av näringsverksamhet enligt de mer generösa regler, som gällde före 1991 års skattereform.

Stockholm den 14 oktober 2009

Gunnar Öquist
Ständig sekretare